

Підприємства морського транспорту, зокрема судновласники є інституціями, які безпосередньо організовують управління безпечною експлуатацією суден у відповідності до Міжнародного кодексу управління безпекою та нормативних актів України. С другого боку обов'язком менеджмента є недопущення злочинних проявів з боку плавскладу, а також належна організація охорони від незаконних актів.

До другої групи входять спеціальні суб'єкти, які обслуговують судна та підприємства морського транспорту (служба безпеки, воєнізована охорона та ін.), напівспеціальні суб'єкти (юридична, фінансова, медична та інші служби), а також штатні працівники об'єктів транспорту, які також піклуються про безпеку суден та свого підприємства.

До третьої групи суб'єктів належать ті, що перебувають поза межами морського транспортного процесу й не підпорядковані морській транспортній системі. Це, органи, які створюють умови для забезпечення кримінологічної безпеки підприємства: судові органи, правоохоронні органи, тобто ті, що мають пряме призначення охорони безпеки у примусовий спосіб, а також громадяни, які є суб'єктами непрямого призначення.

Виходячи зі статистики морських подій та причин та умов, що їм передували, і що мають ознаки злочину, можна до таких суб'єктів віднести: працівників морського транспорту (безпосередньо – плавсклад – капітанів, членів екіпажів), керівників підприємств та менеджерів, обов'язками яких є управління безпекою, особи, які незаконно втручаються у морську діяльність.

Безумовно, розглянуті питання визначення суб'єктів забезпечення кримінологічної безпеки судноплавства, не вичерпують проблему, а лише окреслюють коло проблем, які потребують подальшої розробки.

Ізовіта А. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права*

ПОЛІТИКО-ІДЕОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНОГО РИНКУ

Ефективна протидія злочинності в сфері земельного ринку залежить від встановлення чинників, які сприяють її поширенню. Сучасний стан злочинності на ринку земель детермінований як загальними факторами, характерними для злочинності в сфері економіки, так і особливими, притаманними саме даному різновиду. Наявність специфічних рис злочинності на ринку земель зумовлене, крім іншого, політичними чинниками.

В кримінологічній науці дослідженню політико-ідеологічних факторів детермінації злочинності в різних сферах економіки, на нашу думку, не заслужено приділено мало уваги. Зазвичай, вони розглядаються як явища, що належать до сфери розробки і реалізації економічної політики держа-

ви і найбільш інтенсивно впливають на стан і зміни у детермінації цього виду злочинної поведінки. (Кальман О. Г. Злочинність у сфері економіки України: теоретичні та прикладні проблеми попередження [Текст] : дис.. д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Кальман Олександр Григорович; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2004. – С.163) Проте аналіз становлення та розвитку сучасних ринкових відносин в нашій країні вказує на існування тісного взаємозв'язку між політичною системою та економікою, а також їх впливом на злочинність в економічній сфері, визначаючи, таким чином, актуальність дослідження детермінантів даної групи.

Успішний перехід від адміністративно-командної системи до системи ринкового типу багато в чому залежить від спрямованості реформування самої політичної системи. В період становлення інститутів ринку відчувається посилений вплив політичних процесів та їх домінування над економікою в цілому. Як зазначає А. Бойко: «практика реформування підтверджує, що політичний вибір і воля нової влади визначають загальну спрямованість і етапи змін в економіці. При цьому успішне впровадження реформ переважно залежить від якості самих політичних рішень, наявності правильно обраних пріоритетів». (Бойко А. Політичні причини та умови економічної злочинності в Україні у період переходу до ринкової економіки // Вісник Львівського університету : Сер. юридична: [Збірник статей] . 1961. 2004. Вип.39 . 610 с. — С.427) Тенденція прийняття владними органами рішень в економічній сфері під впливом кон'юнктурних політичних міркувань на шкоду економічній доцільності призводить до послаблення дисципліни серед інститутів виконавчої ланки, втрати контролю за діяльністю державних чиновників, що у свою чергу є живильним середовищем для корупційних зловживань, протекціонізму, лобізму інтересів певних груп та участі державних службовців у діяльності комерційних структур.

Орієнтація влади на реформування суспільних відносин на засадах демократії та створення економіки ринкового типу передбачала кардинальної трансформації земельних відносин, результатом якої повинен був стати цивілізований земельний ринок. За для цього, Верховною радою Української РСР 18 грудня 1990 року була прийнята Постанова «Про земельну реформу», яка започаткувала процес перерозподілу земель з одночасною передачею їх у приватну та колективну власність, а також у користування юридичним та фізичним особам з метою створення умов для розвитку ринкових відносин в земельній сфері. Проте складність перехідного періоду за умов розбалансованості владних механізмів та відсутності політичної волі у прийнятті стратегічних рішень в даній сфері уповільнили темпи реформування.

Земельну реформу умовно можна розподілити на такі основні етапи: 1) передача земель у колективну та приватну власність; 2) паювання

(сертифікація) земельних ділянок, переданих у колективну власність; 3) розпаювання (ресертифікація) земель, переданих у колективну власність. (Мирошниченко А. М. Земельне право України: Підручник. – 2-ге видання, допов. і перероб. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – С.103) На даному етапі земельна реформа з реформування відносин власності перетворюється на землевпорядну та кадастрову. (Природоресурсове право України: Навч. пос. / За ред. І. І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – С. 47)

Труднощі та нестабільний стан економіки в перші етапи проведення земельної реформи укорінили у політичній еліті думку про можливість швидкого досягнення поставлених цілей шляхом зосередження повноважень в «одних руках». В наслідок чого, трансформація земельних відносин здійснювалась не за допомогою нормотворчої діяльності законодавчого органу, а відповідно до політичного курсу Президента України.

Проте не слід забувати, що, як правило, концентрація влади в одних руках чи в руках вузької олігархічної групи збільшують в рази можливість прийняття неправильних або недалекоглядних рішень. Видання Президентом значної кількості указів, направлених на реформування земельної сфери створило масу неузгодженостей, протиріч та колізій в земельному законодавстві, сприяло активізації тіньових процесів та зловживань влади.

Спроба влади вирішити критичну ситуацію, яка склалась на початку 2000-х років, за допомогою прийняття нового Земельного кодексу, який би подолав розрізненість земельного законодавства та створив надійний механізм захисту прав громадян на землю, не досягла наміченої цілі. Ліквідація колективної форми власності з передачею земельних ділянок в приватну власність та одночасного введення заборони (мораторію) на відчуження деяких категорій земель створили умови для подальшої тінізації та криміналізації земельних відносин.

Як наслідок, неефективність впроваджуваної економічної політики в земельній сфері не дають можливість завершити її в найближчій перспективі.

Неузгодженість в питаннях перспектив розвитку земельного ринку серед політичних діячів, постійна зміна «правил гри» обігу земель, невдалі спроби впровадження ринкових механізмів обігу земельних ділянок сільськогосподарського призначення вплинули і на формування поглядів людей з цих питань. Соціологічне дослідження з оцінки проведення земельної реформи, проведене Центром соціальних експертиз Інституту соціології НАН України у 2011 році показало розкол в українському суспільстві з головних питань реформування земельного ринку. (Соціологічне дослідження з оцінки проведення земельної реформи, 2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zemreforma.com.ua/sotsdosldzhennya/sotsologhne-dosldzhennya-z-otsnki-provedennya-zemelnoi-reformi-2011.html>)

Таким чином, аналіз політико-ідеологічних умов формування та функціонування ринку земель в Україні висвітлив причини багатьох деформаций ринкових відносин, які полягають передусім у спонтанному характері реформ, розгулі управлінського суб'єктивізму, лобізму інтересів певних груп, некритичному перенесенні західного досвіду на весь своєрідний ґрунт України. Відповідно, для подолання негативних явищ в цій сфері рух земельного ринку повинен бути політично зваженим, обумовленим тими соціальними та економічними процесами, що відбуваються в державі.

Петренко О. А.

*Національний університет «Одеськая юридическая академия»,
ассистент кафедры криминологии и уголовно-исполнительного права*

К ВОПРОСУ О ЗАКОНОДАТЕЛЬНОМ ОПРЕДЕЛЕНИИ ПОНЯТИЙ «БЕСПРИЗОРНОСТЬ» И «БЕЗНАДЗОРНОСТЬ» НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

Научную общественность проблема беспризорности заинтересовала еще в начале 20-х годов прошлого века. Однако систематических исследований в масштабах Украины или крупных регионов не проводилось. Причина – отсутствие собственных средств и бюджетных ассигнований у научных учреждений, а также отсутствие интереса к данной проблеме у властей, как местных, так и на государственном уровне.

Нельзя не отметить, что преступность беспризорных детей развивается и растёт в переходные для государства периоды, а именно – в 20-е годы (послереволюционное время), в 40-е годы (послевоенное время), в 90-е годы (период перестройки).

Первые попытки определения беспризорности были сделаны в 1913 г. первым Съездом деятелей детского суда в выработанном им проекте закона о беспризорных детях (Труды первого Съезда деятелей по вопросам суда для малолетних: Санкт-Петербург. 1913 г. Декабрь. СПб., 1915). В 1921 г. на конференции по вопросам социально-правовой охраны несовершеннолетних была принята резолюция, в которой воспроизведено полностью определение «беспризорности», данное в упомянутом проекте 1913 г., но с заменой термина «малолетние» термином «несовершеннолетние». Подобное определение содержится и в сборнике «Охрана детства» (Охрана детства: Сб. Киев, 1922.), данное Главсоцвосом Наркомпроса Украинской ССР в 1922 г. Оно мало чем отличается от вышеприведенного определения, однако содержит перечень категорий беспризорных. В частности, беспризорными считают несовершеннолетних в возрасте до 18 лет в случаях: 1) оставления их родителями, или лицами их заменяющими без всякого надзора и попечения; 2) жестокого обращения с ними лиц, указанных в п. 1; 3) непредоставления необходимого минимума воспитания и обучения, предусмотренного действующими законоположениями; 4)